

Bibliografia

Els enígmnes de la Psicometria

Dr. E. BOZZANO, traducció del Dr. Humbert TORRES. - 1927, Barcelona.

Psicometria, segons declara el Dr. TORRES en les Notes, significa, etimològicament, *mesura de l'ànima*, si bé en la pràctica hom vol dir l'estudi d'una munió de fenòmens reals, enc que inexplicats, compresos dintre el marc de la metapsíquica.

Al tècnic "pràctic" no li cal, en cap cas, llegir llibres com el del Dr. BOZZANO, car no li donarà cap idea per fer més primorosament una caragola, posem per cas, o més exacta qualsevol fórmula trigonomètrica. Tenint, però, en compte la interdependència que hom observa en totes les branques de la ciència moderna, en la que veiem dia per dia esborrar-se les fronteres que limitaven cada una de les parts en què estava dividida tota l'activitat humana, el llibre traduït pel Dr. Humbert TORRES és d'una utilitat innegable per tal com tracta, amb demostració de "fets", l'apassionant problema de l'existència anímica més enllà del món físic tangible. *Seria inútil, en els nostres dies*—escrit el Dr. TORRES, en començar el pròleg del llibre—, *entestar-se a negar la realitat dels fenòmens metapsíquics, deguts a forces intel·ligents desconegudes, no explicades fins ara per les ciències clàssiques de l'home.*

Té raó el Dr. TORRES en plànyer's que entre nosaltres no es cultiva la literatura que estudia l'origen, presència i destí del JO. Tret d'alguns assaigs de metges per a ús de metges, res no s'ha escrit sobre el particular. I no és per manca de conreuadors, a casa nostra, d'aquesta ciència, vella pel començament, però eminentment jove per la seva metodització en l'observació de fenòmens.

És sorprenent el camí fet en l'estudi de les manifestacions del pensament en activitat supranormal. El llibre del Dr. BOZZANO, tan curiosament traduït al català pel Dr. TORRES, ens en proporciona bona colla de casos estudiats i controlats rigorosament, ço que li dóna un caient netament científic.

Llegint el llibre *Els enígmnes de la psicometria*—que en fi de comptes planteja un seguit de problemes, *enígmnes*, sense explicació coneguda encara, i d'ací ve el seu títol—hom es pregunta si moltes de les manifestacions de la física moderna (radio-comunicació, prospecció subterrània o raddologia i tots els fenòmens electromagnètics, comprenent-hi la llum, els raigs X, les emanacions del ràdium i, en fi, àdhuc les noves concepcions de la constitució de la matèria) no són modalitats d'una mateixa causa única que l'home no ha abastat encara: l'Eter-Déu, com s'anomena en aquest llibre.

La part del llibre on hom parla de la *intelligència* de les coses (*Psicometria amb la matèria inanimada*) apar més sorprenent, si cap, que la manifestació reiterada dels esperits desencarnats (*Psicometria amb entitats de difunts*), puix que les nostres actuals potències de percepció—tal vegada pel costum—ens fan veure la impossibilitat que un objecte, una pedra, sigui, per dir-ho d'alguna manera, sensible a l'ambient que l'envolta.

Remetem el lector al llibre que comentem, car en una curta ressenya no és possible abastar tots els caires que presenta, sempre dintre de la metapsíquica.

Per acabar, pregaríem al traductor que ell continués la tasca empresa; que algun seguidor català tindria, per tal que no sigui més possible el seu plany.

T. F. T

Excursiones complementarias de las conferencias geológicas profesadas en la Escuela del Trabajo.

Dr. M. SAN MIGUEL DE LA CÁMARA, 24 pàgs. de 13×18 cm., amb 6 figs. Barcelona, 1927.

El curset de conferències geològiques professat pel Dr. SAN MIGUEL a la *Escuela del Trabajo* ha estat completat per tres excursions a localitat típiques dels voltants de Barcelona. La primera d'elles es féu al Tibidabo, per reconèixer una muntanya d'edat antiga amb nucli de roca eruptiva i visitar l'Estació sismològica de l'Observatori Fabra, que dirigeix el Dr. E. FONTSERÉ. La segona excursió tingué per objecte conèixer les relacions dels terrenys secundaris i primaris al castell d'Aram-prunyà, les dunes de Castelldefels i la costa de Garraf. La tercera fou dedicada al Montserrat.

L'opuscle que ens ocupa està redactat per servir de guia en aquestes excursions. Conté nombrosos estesiogrames i talls geològics que fan molt útil la tasca de divulgació.

R. C. V.

Nomenclatura geotectónica

CUSTODIO DE MORAIS (José). *Publicações do Museu Mineralogico e Geológico da Universidade. Mem. e Notícias*, núm. 3; 65 pàgs. de 16 x 25 cm, amb 21 figs. Coimbra, 1925.

És un recull de termes geològics emprats pels autors anglesos, alemanys, espanyols, francesos i portuguesos. El present treball té dues finalitats: facilitar als estudiants la traducció dels termes usats en les obres estrangeres de maneig més corrent i fixar la correspondència d'aquests termes amb els de la llengua portuguesa, que és la materna del autor.

R. C. V.

Contribuções para o estudo da flora do triásico português

MIRANDA (Raul de). *Ibid*, núm. 4; 13 pàgs. de 16 x 25 cms, amb 6 figs. Coimbra, 1926.

Estudi de sis exemplars d'arenisques triàsiques amb impressions de falgueres que l'autor atribueix al gènere *Clathropteris*. Aquesta troballa, feta als voltants de Coimbra, té interès per ésser poc nombrosos els fòssils reconeguts en els terrenys triàsics de la Península.

R. C. V.

Geología

SAN MIGUEL DE LA CÁMARA (M.) i FERRANDO MÁS (P.). Segona edició. XVI-540 pàgs., en 8.º, amb 460 figs. Manuel Marín, edit. Barcelona, 1927.

Als dos anys d'ésser publicada la primera edició d'aquest llibre, ha sortit ja la segona, augmentada i acuradament revisada. La part de Geografia física conté nombroses addicions i així mateix són moltes les qüestions noves que enriqueixen els restants capítols de l'obra. L'oportuna idea d'afegir tres índex alfabètics de minerals, roques i fòssils, facilita molt llur consulta.

R. C. V.

Los estados del Arte

Dr. J. AMORÓS. - Conferència donada en el *Institut de Cultura i Biblioteca popular de la dona*. - Barcelona, 1927. Un fullet de 32 pàg.

Aquest interessantíssim fascicle que com a contribució a un *estudi essencial de l'Art* ha publicat el professor d'Arqueologia de la nostra Universitat, conté una sèrie de doctrines tan noves i suggestives que malgrat la dificultat extrema que hi ha a extractar un treball d'aquesta naturalesa, intentarem donar a conèixer alguns dels problemes que en ell queden plantejats.

Com el títol diu, AMORÓS es proposa, sobre tot, donar-nos a conèixer certs estats o graus de l'art que coexisteixen en el temps i l'espai, fugint en tot l'estudi dels mètodes històrics i aplicant, en canvi, els biològics, ja que l'art en l'últim resultat no és més que un fet de la vida, un fet biològic. L'autor distingeix tres estats de l'art; però amb molt bon criteri no els defineix *a priori*, sinó que, abans, els analitza i d'aquest anàlisi ressurta clar el contingut de cada un. Són l'*estat rústic*, l'*estat popular* i l'*estat culte*. L'anàlisi que porta a aquesta divisió comprèn l'estudi de com cada una d'aquestes manifestacions d'art ateny la *forma* i el *color*, i els fins que té l'art, com manifestació intel·lectual, que és: *significació* i *expressió*. Per la primera, entèn la manifestació plàstica d'una idea o creença per mitjà d'un símbol; per la segona la manifestació plàstica d'idees o sentiments clarament exposats. I ací fariem una petita advertència nostra: No hi ha, tal vegada, en tota expressió artística, una significació simbòlica que s'ha creat, potser, en el subconscient de l'artista, però que no per això deixa de quedar plasmada en la obra fins involuntàriament?

Aquest estudi porta sense esforç a indicar les característiques biològiques, estètico-tècniques i psicològiques de cada un dels tres estats indicats i, després, a veure les relacions i paral·lels de tots ells, dels que ressurta clarament la seva coexistència temporal i espacial, que, en canvi, queda obscura en una exposició històrica de l'art en la qual els fets surten com encadenats en una successió rígida i morta.

Obtinguda aquesta divisió, es passa a indicar una sèrie de nous problemes i noves solucions, alguns d'un interès gran; per exemple, l'estudi del món de les percepcions i els efectes. Les causes objectives que obren sobre els homes són les mateixes per a tots; malgrat això, la manera com percebem el món exterior és diferent en tots els subjectes, i els efectes que en cadascú produeixen aquestes percepcions són més divergents encara, cosa que l'autor fa ressortir clarament per mitjà d'exemples. D'això es desprèn que conèixer el món de les percepcions, i les reaccions que aquestes produeixen, en cada artista equivaldria a tenir la clau de la seva obra. En un esquema s'indiquen les notes essencials de les percepcions humanes i per mitjà d'exemples s'estudia la manera com un home reacciona davant d'aquestes notes i quin món d'efectes poden produir les seves percepcions, absolutament distint segons l'home del qual es tracti. Una cosa que es desprèn d'això és el fet de que l'art aprofita preferentment lo inútil de la vida, lo que l'home incult o simplement insensible a la bellesa, ni tan sols percep.

A continuació, l'autor aplica la teoria biològica de les *genes* de MENDEL a les percepcions i efectes en l'art; d'això resulta que l'obra d'art es basa en dues coses: una, el material bàsic, és el món de les percepcions incapaç en ell mateix de regir-se; l'altra, vertadera *gena* ordenadora, és allò que anomena *registre personal* productor del món variadíssim i individual dels efectes; les nostres potències intel·lectiusensitives i la Bellesa són les que escullen i seleccionen els efectes pertinents en cada cas.

El darrer apartat d'aquest fascicle suggestiu és més que res una sèrie d'interrogants que ens fan veure com ens és desconegut el món dels efectes i l'extensió que pot tenir l'aplicació dels mètodes biològics en l'estudi de totes les sensacions i per tant en l'art. Sabem, en realitat, en la forma que som causa d'efectes en els nostres semblants? I en els éssers inferiors? I fins la percepció de lo humà per lo material? Què és la Bellesa Original i com crea el primer i fonamental estat de l'Art? Interrogacions són aquestes que directament moltes tal vegada no es puguin mai contestar; però ja és quelcom el formular-se-les. Esperem que el professor AMORÓS no abandonarà aquests estudis, que encara que totalment apartats de les nostres activitats habituals, creiem que són del més gran interès.

S. R.

Butlletí de l'Associació Catalana d'Antropologia, Etnologia i Prehistòria.

Volum quart, 1926, VIII. - 312 planes amb 74 gravats i XXXII làmines.

Com els volums anteriors comprèn una part destinada a Memòries originals i una altra a rescensions i notícies. La presentació material del volum és excel·lent, en especial ço que fa a la il·lustració.

Les Memòries són les següents:

K. SALLER, *Die Rassen der jüngerer Steinzeit in den Mittelmeerländern, I Die iberische Halbinsel* (Les races neolítiques a la regió mediterrània, I La península ibèrica). És un important estudi antropològic d'aquest professor de Kiel, en el qual són de remarcar, entre altres observacions, el fet d'ésser la massa de la població neolítica i neolítica de la Península, d'un tipus dolico-mesocrani molt variable, més aviat paral·lel que derivat de les formes de CRO-MAGNON, i, també, la presència de cranis a l'Argar, de reminiscència neandertaloide, cosa que ve a ésser un nou cas de perdurances neandertalianes en èpoques posteriors, en les que hem cregut sempre, ja que no podem admetre la desaparició d'aquella raça sense deixar rastre de cap mena.

VILASECA ANGUERA (Salvador). *La cova del Cartanyà* (pàg. 37-71). Publicació d'una interessantíssima estació neolítica del Camp de Tarragona, una de les més riques de Catalunya. El seu material entra de ple en el grup del S. de la nostra terra amb una similitud completa amb les troballes de Salamó, Escornalbou i Sitges. La Memòria, model de redacció i doctrina, comprèn, a més, l'exposició de tots els paral·lels catalans del Cartanyà. Volem fer observar que els vasos campaniformes d'aquesta cova són els més bells trobats fins ara a Catalunya.

SAMSÓ (Salvador). *Memòria sobre la troballa de la gruta sepulcral del Pantà de Foix* (any 1923), i ROMANÍ (Amador), *Les troballes de la cova del Pantà de Foix (Castellet)*, (pàg. 72-79). Important troballa eneolítica en una cova, de la que sobresurten bells ganivets de sílex, una punta de segeta i molts ossos humans fragmentats, la reconstitució dels quals, en el possible, no ha estat encara acabada.

GAILLARD (Cl.), *L'origine du faisan d'Europe* (p. 80-84). Mercès a unes troballes

de la cova de Santimaniñe (Biscaia), es prova que aquesta espècie vivia ja a Europa al magdalenian i, per tant, no és una importació dels grecs o dels romans.

MARTÍNEZ SANTA-OLALLA (Julio), *Prehistoria burgalesa* (continuación). *Neolítico y eneolítico* (p. 85-109). Es publica molt material inèdit. Sobresurten per la seva importància les estacions de prop de Silos, amb vas campaniforme (coves de la Aceña, del Padre Saturio i de San García).

CUEVILLAS (Florentino L.), *Novos eisemprais da ourivesaria prehistòrica galega. Nota en cal do tesouro da Golada* (p. 110-114). Consisteix en un collar i dues polseres d'or; és un nou element per a l'estudi de la riquíssima edat del bronze gallega.

COLOMINES ROCA (Josep), *El problema del vas de doble fons de Menorca* (p. 115-121). Amb argumentació irrefutable l'autor demostra que aquest tipus de vas, que molts arqueòlegs creien era d'edat prehistòrica, és només d'època romana, com tan-tes altres troballes d'aquesta cultura balearica tan arcaica i indígena.

GUDIOL I RICART (Josep M.), *Vidres de la Col·lecció Amatller* (p. 122-129). Estudi sobre l'origen del vidre, a propòsit de reproduir els d'època romana de la col·lecció barcelonesa esmentada.

CEJADOR (Julio), *Alfabeto e inscripciones ibéricas* (p. 130-225). Llarg estudi, en el que es reprèn la tesi de HUMBOLDT sobre la identitat de la llengua basca i la ibèrica; amb auxili del basc interpreta l'autor la totalitat de les inscripcions ibèriques. Per judicar la importància del treball, és precís posseir coneixements filològics i de llengua basca que nosaltres no tenim. Només remarcarem que la tesi de la monografia sembla seriosament construïda i documentada. Els dos textos ibèrics més llargs coneguts (el d'Alcoy i el de Castelló, serien, segons CEJADOR, dos poemes de caràcter burlesc. S'ha d'esperar l'opinió dels especialistes per conèixer la valor d'aquest treball.

FISCHER (Eugenio), *Estudios antropológicos sobre Tenerife* (p. 226-230). Nous elements per a la teoria de la subsistència a Canàries de molts elements ètnics guan-ches.

AMADES (Joan), *Supervivències de danses primitives* (p. 231-257). L'autor estudia diverses danses encara vivents a Catalunya i que per llur caràcter arcaic semblen tenir arrels extraordinàriament antigues, tal vegada prehistòriques. Les melodies i els passos són rigorosament transcrits. Per no ésser de la nostra especialitat no insistim sobre aquest treball.

Completen el volum recensions d'unes 50 obres darrerament aparegudes, sobre temes de prehistòria la major part. La redacció del *Butlletí* té cura especial en què les seves notes bibliogràfiques siguin completes i detallades i que no resti cap treball important del que no arribi notícia crítica al lector.

S.-R.

Elementos de Citología y de Embriología Fisiológica del Hombre y de los Vertebrados. I. Citología animal.

Marcel CHEVALIER, Ex. Prep. de la Facultat de Ciències de París. Ed. J. B. Aragonés, Barcelona, 1927.

En aquest nou llibre sobre la citologia animal que acaba d'aparèixer, es tracta la vida de la cèl·lula des d'un punt de vista molt especial, vers el qual s'orienten, cada vegada més, els biòlegs actuals.

En la primera part, l'autor estudia la constitució general de la cèl·lula animal, insistint, sobretot, en la seva composició físico-química i indicant de quina manera es troben constituïts el nucli, el protoplasma i els diversos altres elements cel·lulars.

La segona part, que tracta de la vida fisiològica de la cèl·lula, és, certament, la més interessant i la més original, car hi són exposades idees del tot noves i originals, algunes especials de l'autor, qui mostra la influència immensa que prenen els metalls en els fenòmens de la vida, sobretot sota llur forma col·loidal i també dividits en ions i àtoms lliures. L'autor ens explica la divisió cel·lular tal com se li presenta sota la influència incontestada dels grans fenòmens, com l'electricitat, la llum, etc.; fenòmens que si regeixen l'acció general de l'Univers, regeixen també, incontestablement, tots els fenòmens que contribueixen a l'evolució de la vida i al desenrotllament de la cèl·lula. L'autor fa veure la influència primordial de la llum, que, sota la seva forma universal d'ondes electromagnètiques, intervé en tots els fenòmens de la vida natural. Hom constata, llegint aquest treball, que totes les combinacions químiques que tenen lloc en la matèria vivent, són degudes als fenòmens físics que intervenen per tot en la natura i que dirigeixen totes les manifestacions de la vida. Compresos sota aquest nou aspecte, els fenòmens vitals fan sospitar com, poc a poc, la Vida ha pogut nàixer sobre el globus desprenent-se progressivament de la matèria inerte amb la què conserva encara tantes relacions.

En la tercera part, l'autor ens explica la influència preponderant del medi sobre la vida de la cèl·lula i com aquesta darrera reacciona al seu torn modificant també el medi que la volta.

En resum, aquest volum de citologia animal per la manera amb la qual la vida de la cèl·lula hi és exposada ens fa desitjar vivament l'aparició del segon volum per tal de veure com hi seran explicades per la físico-química els fenòmens especials de la fecundació i del desenrotllament de l'embrió.

R. P.

Curso general de química

P. Ignasi PUIG, S. J. Ed. Marin, Barcelona, 1927.

El P. PUIG que en diverses ocasions ens ha demostrat que sap estendre's en un tema sense fer perdre l'interès del que el segueix, en aquest llibre ens demostra que sap condensar les matèries sense enfosquir les idees que vol exposar.

Aquest curs de química conté totes les nocions d'aquesta ciència, des de les clàssiques que tenen llur origen en els sistematitzadors a partir de LEVOISIER, fins a les més modernes que són filles dels estudis recents d'eminentes investigadors i que s'endinzen fins a l'estructura interna de la matèria.

El llibre és un conjunt de monografies, en cada una de les quals desenrotlla les idees generals del tema que la constitueix. La separació del text per dos tipus de lletra facilita a l'estudiant destriar ràpidament entre els paràgrafs que contenen idees generals i el que són aplicacions, demostracions o subdivisions d'aquelles. Aixímateix, les monografies relatives als elements i compostos químics són encapçalades amb llurs constants físiques, el què facilita l'estudi i pràctica aplicació.

Tanquen l'obra tres apèndixs: un amb la taula dels elements químics; el segon relatiu a les sèries dels elements radiactius amb gràfiques de la desintegració, i l'altre contenint la sinopsi dels anhídrids i àcids i sals minerals. Això, unit a què, com hem dit no ha estat oblidada en la part general la fixació de les idees modernes sobre la constitució de l'àtom, fa que l'obra tingui una valor d'actualitat que molt sovint trobem a faltar en publicacions semblants.

R. P.